شناسایی و طبقه بندی عوامل موثر بر کیفیت ساخت و ساز ساختمان ها در ایران بر اساس مدل هزینه یابی کیفیت P-A-F

امیر یحیی‌پور[۱]، غلامرضا هروی[۲]

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی و مدیریت ساخت، دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه تهران

۲- استادیار دانشکده مهندسی عمران، پردیس دانشکده های فنی، دانشگاه تهران

A.Yahyapour@ut.ac.ir

چکیده

کیفیت ساخت یکی از معیارهای کلیدی ارزیابی عملکرد پروژه های ساخت بوده، که تاثیر آن در دوره بهره برداری از محصول پروژه، جایگاه ویژه آن را ممتاز مینماید. همچنین کیفیت مطلوب اجرا یکی از عوامل مهم در کاهش هزینه ها و زمان اجرای پروژه ها ی ساخت است. مطالعات انجام شده موید این واقعیت است که مدیریت کیفیت در پروژه‌های ساخت می‌تواند هزینه‌های اضافی ناشی از نقصان کیفیت را تا حد زیادی کاهش دهد. در این راستا به عنوان اولین گام، شناسایی عواملی که کیفیت ساخت را تحت تأثیر قرار می‌دهند، ضروری به نظر میرسد.

هدف این مطالعه شناسایی و ساختاربندی عواملی است که بر کیفیت ساخت ساختمانها ، تأثیر گذارند. در این مطالعه به منظور شناسایی این عوامل، از ابزار جمع‌آوری اطلاعات و نظرات خبرگان، و به منظور ساختاربندی عوامل، از مدل پیشگیری-ارزیابی-شکست استفاده شده است. مدل پیشگیری-ارزیابی-شکست، مدل اساسی هزینه یابی کیفیت در پروژه ها بوده و بیانگر آن است که جهت دستیابی به کیفیت مطلوب و کاستن از هزینه های شکست و دوباره‌کاری، تحمل هزینه‌های پیشگیری و ارزیابی اجتناب ناپذیر است. نکته حائز اهمیت در این مدل یافتن نقطه بهینه برای هزینه‌های کیفیت است. به عنوان نتیجه این تحقیق، عوامل مؤثر بر کیفیت ساخت در ایران شناسایی و ساختاربندی شده اند.

کلمات کلیدی: مدیریت کیفیت، ساخت و ساز، مدل پیشگیری-ارزیابی-شکست، هزینه کیفیت

۱. مقدمه

کیفیت و سیستم‌های کنترل کیفیت عناوینی هستند که امروزه در جهان بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند [۱]-[۳]. محصول تمام شده در هر صنعت، باید متناسب با استانداردهای مورد نیاز آن صنعت ساخته شود تا رضایت مشتری را به همراه داشته باشد. نیاز به رسیدن به محصول نهایی و با کیفیت، در صنعت ساخت کمتر از صنایع دیگر نیست. هزینه بالای ساخت در این صنعت اطمینان از کیفیت محصول نهایی را ضروری می‌سازد [۴]. بر اساس مراجع معتبر در حوزه صنعت ساخت کیفیت را می‌توان شایستگی برای هدف، اهداف توافق شده میان کارفرما و پیمانکار اصلی دانست.

اولین گام در ارتقاء کیفیت ساخت و ساز در صنعت ساخت، شناسایی عوامل مؤثر بر آن می‌باشد. مطالعات متعددی توسط محققان پیشین در زمینه شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت ساخت صورت گرفته است [۵]-[۷]. این مطالعات لیستی از عوامل مؤثر بر کیفیت ساخت را پیشنهاد داده‌اند؛ اما مطمئناً هیچ توافق جامعی بر آن‌ها وجود ندارد. اگرچه بسیاری از مطالعات پیشین به اهمیت کیفیت در صنعت ساخت اشاره کرده‌اند، اما معمولا این دیدگاه در راستای رسیدن به برخی از اهداف کوتاه مدت دیگر، نادیده گرفته می‌شود [۸]. در برخی از این مطالعات، در میان پنج معیار معمول در صنعت ساخت شامل زمان، هزینه، کیفیت، عدم بروز نزاع، و ایمنی، معیار کیفیت پس از زمان رتبه دوم را به خود اختصاص داده است [۹]. عدم رسیدن به کیفیت مطلوب و خواسته شده از سوی کارفرما و یا مشتری در کوتاه مدت می‌تواند منجر به کاهش نرخ تولید، هزینه‌های اضافی ناشی از دوباره کاری، تعمیر، نظارت اضافی و تست مجدد شود. همچنین در بلند مدت نیز باعث کاهش اعتبار شرکت سازنده شده و در صورتی که این روال ادامه یابد تقاضا برای پروژه‌های جدید در آینده کاسته خواهد شد. در صورتی که تعدادی از شرکت‌های یک کشور، کیفیت در ساخت پروژه‌های خود را نادیده بگیرند و یا در اعمال آن اهمال بورزند، این مسئله در شهرت و اعتبار آن کشور منعکس خواهد شد [۸].

بر اساس مطالعات گذشته این نیاز بیش از پیش در ایران و کلان‌شهرهایی هم چون تهران احساس می‌شود. شواهد اجرایی موجود و گزارش‌های حاصل از مطالعات مقاوم سازی و پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه پیش‌بینی خسارات ناشی از زلزله‌های آتی در تهران همگی بیانگر ضرورت